

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

**KONFORMITA LIDÍ VE VZTAHU KE SLEDOVANÉMU NÁSILÍ A
VYBRANÉ ASPEKTY PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ**

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Maliňáková

Autor práce: Tereza Mrázková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13. března 2016

.....
Tereza Mrázková

"Protikladem odvahy v naší společnosti není zbabělost, je to konformita."

(Rollo May)

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Lucii Maliňákové za odborné vedení mé bakalářské práce a za trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Dále děkuji všem respondentům, kteří se účastnili mého výzkumného šetření, za jejich ochotu podělit se o své nelehké životní zkušenosti s domácím násilím a za jejich vlídný postoj k absolvování rozhovorů, které byly podkladem pro psaní mé empirické části. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost a oporu při psaní mé práce.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Problematika domácího násilí	8
1.1 Pojem domácí násilí	8
1.2 Znaky a formy domácího násilí.....	9
1.2.1 Znaky domácího násilí.....	9
1.2.2 Formy domácího násilí	10
1.3 Cyklus domácího násilí	11
1.4 Pachatelé a oběti domácího násilí	12
1.4.1 Pachatelé domácího násilí.....	12
1.4.2 Oběti domácího násilí	14
2 Konformita lidí ve vztahu k domácímu násilí a systém prevence s konkrétní pomocí obětem.....	16
2.1 Konformita	16
2.1.1 Pojem konformita	16
2.2 Konformní jednání	17
2.3 Mýty a předsudky o domácím násilí	18
2.4 Důsledky domácího násilí	20
2.4.1 Syndrom týrané osoby	20
2.4.1 Posttraumatická stresová porucha.....	21
2.5 Rodina	21
2.6 Systém prevence domácího násilí	23
2.6.1 Primární prevence	24
2.6.2 Sekundární prevence	24
2.6.3 Terciální prevence.....	25
2.7 Pomoc obětem domácího násilí	25

3 Interpretace minulé zkušeností s domácím násilím v rodinném okolí příbuznými obětí	28
3.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	28
3.1.1 Cíl výzkumu.....	28
3.1.2 Výzkumné otázky	28
3.2 Metodika práce.....	29
3.2.1 Popis metody a popis výzkumného vzorku	29
3.2.2 Sběr dat	29
3.3 Vyhodnocení	30
3.3.1 Výsledky dle jednotlivých otázek.....	30
3.3.2 Celkové výsledky výzkumu.....	38
Diskuze	41
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů.....	46
Seznam příloh	48
ABSTRAKT	50
ABSTRACT.....	51

Úvod

S rostoucím věkem každého z nás nepřichází jen přibývající pracovní povinnosti a starosti, ale přichází i čas na lásku a na volbu životního partnera, se kterým chceme strávit zbytek našeho života. Po čase společného soužití začneme s partnery plánovat společnou domácnost a s postupem času přichází i otázka rodičovství a zakládání rodiny.

Když se dva rozhodnou, že založí rodinu, vzniká pouto, které má na celý život potvrdit jejich společnou lásku tím, že společně vloží svůj život a svou lásku do dalšího člena rodiny. Založení rodiny a poskytnutí láskyplného života dětem a partnerům má být pravým smyslem každé rodiny. Rodina je místo, kde se má každý člen rodiny cítit dobře, má se mu dostávat vzájemné podpory od ostatních členů, lásky, tolerance, porozumění a společného soužití, které má své členy chránit před neblahými vlivy společnosti. V dnešní společnosti se setkáváme stále více s rodinami, které tyto základní funkce neplní a kde mezi členy rodiny vzniká napětí, které může vést k dlouhodobému násilnému jednání, které nazýváme souhrnným názvem domácí násilí.

Problematika domácího násilí byla dříve ve společnosti tabuizována, ale vlivem médií se začíná postupně měnit pohled lidí na domácí násilí. U některých, ale ještě stále převládají předsudky o domácím násilí, které si vytváříme, abychom problematiku domácího násilí a vzniklé situace, které nás s touto problematikou potkávají, ulehčili a my tak vidíme pouze situaci, kterou chceme vidět a nevidíme opravdovou realitu. Ve společnosti mají převažující předsudky za vinu konformní jednání ostatních členů společnosti, kteří se přizpůsobují převažujícím názorům a předsudkům o domácím násilí a přebírají je i za své, i když měli ve skutečnosti i třeba zcela odlišný názor.

Téma mé bakalářské práce je právě toto konformní jednání lidí ve vztahu ke sledovanému násilí. Celá práce nese název „Konformita lidí ve vztahu ke sledovanému násilí a vybrané aspekty problematiky domácího násilí“. Tématem domácího násilí jsem se zabírala již v minulosti, ale vzhledem ke stále rostoucímu počtu domácího násilí a častému konformnímu jednání lidí v rodině obětí domácího násilí a ve společnosti, jsem se rozhodla, že se toto téma stane podkladem pro mou bakalářskou práci.

Cílem bakalářské práce je teoreticky zpracovat vybrané aspekty problematiky domácího násilí a také kvalitativním výzkumným šetřením zjistit, jak příbuzní v současnosti interpretují minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí.

Práce je členěna na teoretickou a empirickou část. Teoretická část práce je členěna na dvě kapitoly, které mají za cíl představit základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí, protože tyto pojmy jsou nezbytné pro pochopení celé problematiky a dále představit pojmy týkající se konformity a konformního jednání lidí ve vztahu k domácímu násilí v rodině a společnosti a systém sociální ochrany. V první kapitole je definován pojem domácího násilí a to včetně jeho znaků, forem a cyklů a dále jsou zde popisováni typičtí pachatelé a oběti domácího násilí. Druhá kapitola obsahuje popis pojmů konformita a konformní jednání, které rozvíjejí zbytek kapitoly. Tato kapitola obsahuje postoje lidí k domácímu násilí, jejich předsudky a mýty, které o domácím násilí mají, také jsou zde popsány důsledky, které může domácí násilí a konformní jednání na člověka mít. Je zde i kapitola o rodině a přenosu násilného jednání mezi generacemi. Dále systém prevence domácího násilí, jako zabránění konformnímu jednání a předcházení domácímu násilí a konkrétní pomoc pro oběti domácího násilí.

Třetí kapitola je věnována empirické části bakalářské práce a kvalitativnímu výzkumnému šetření. Cílem výzkumu je zjistit od příbuzných obětí domácího násilí, jak by interpretovali svoji minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí. Jejich reakce při zjištění domácího násilí zkušenosti, průběhu, oběti, reakci na domácí násilí v minulosti a jak by reagovali při zjištění domácího násilí v současné době a zda je současný pohled odlišný, než v předchozí situaci. Obsahem této kapitoly jsou také vyhodnocené výsledky, které jsou dále diskutovány a polemizovány s odbornými zdroji z teoretické části.

1 Problematika domácího násilí

V první kapitole bakalářské práce jsou definovány základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí. Tyto pojmy jsou nezbytné pro pochopení celé problematiky. Pojmy jsou popsány stručně z důvodu, že se práce zaměřuje spíše na konformitu lidí ve vztahu k násilí a výzkumu zabývajícím se interpretací minulé zkušenosti s domácím násilím příbuznými obětí v jejich rodinném okolí.

1.1 Pojem domácí násilí

Každý z nás si pod pojmem domácího násilí může představit jiné vymezení toho pojmu, ale nejčastěji tento pojem bývá spojován lidmi s nějakým násilným jednáním v domácím prostředí, v rodině. Na jednotném vymezení tohoto pojmu se neshodují ani autoři odborných literatur a proto máme možnost narazit na různé definice, charakterizující pojem domácího násilí.

Jedna z definic vymezuje pojem domácího násilí jako „*bezprávně vynucenou nadvládu některého člena rodiny nad jiným členem, resp. členy*“¹. Vymezit ho můžeme, ale také jako „*všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí páchaného mezi jednotlivými členy rodiny (partnery, předky a potomky, sourozenci), které se týká všech rodinných vztahů, a to mezi dospělými (rodiči) a dětmi, mezi dětmi navzájem, mezi partnery (manžely), mezi dospělými (rodiči) a prarodiči*“.²

Pokud hovoříme o pojmu domácím násilím, bylo by vhodné vymezit i definici podle orgánů Policie České Republiky, kteří se s domácím násilím setkávají jako s trestným činem. Následující definice pomáhá při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí. Tyto orgány definují domácí násilí jako „*opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí, kterého se dopouštějí dospělí nebo mladiství na svých blízkých (oběti mohou být manžel/manželka, druh/družka, rozvedení manžel/manželka, dítě, rodič, prarodič). Domácí násilí má podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji jejich kombinace. Domácí násilí je vědomá činnost. Začíná*

¹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 110.

² ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902. Kapitola 2. Domácí násilí, str. 24.

opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se zpravidla postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu může přejít v útoky proti lidskému životu. Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Charakteristickým rysem domácího násilí je skutečnost, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí jejich běžného života.“³.

1.2 Znaky a formy domácího násilí

1.2.1 Znaky domácího násilí

Abychom v praxi zjistili, že se opravdu jedná o domácí násilí a nejenom o nějakou nahodilou situaci, která vznikla v domácnosti v důsledku nějakého sporu či hádky, pomáhají nám tyto situace odlišit následující čtyři znaky: ⁴

- **Opakování a dlouhodobost** - domácí násilí není jen jednorázová nahodilá situace, nýbrž takzvané násilí na pokračování, což ovšem neznamená, že se nemůže jednat o počátky projevu domácího násilí,
- **Eskalace, stupňování intenzity a četnosti násilí** – domácí násilí začíná psychickým násilím, které je vedeno jako útok na lidskou důstojnost, kdy v tomto stádiu pachatel domácího násilí svou oběť nejčastěji opakovaně uráží, ponižuje, zesměšňuje a omezuje. Pokud se v raném stádiu domácí násilí nerozpozná a ohrožená osoba nevyhledá pomoc, může poté docházet ke stupňování násilného jednání, které může vést k manipulaci s obětí, k zakazování kontaktu s přáteli a rodinou, postupné izolaci od přirozeného okolí a vyústit může i ve fyzické násilí, které směřuje proti lidskému životu a zdraví,
- **Trvalé a nezaměnitelné role aktérů** - u domácího jednání je důležité, aby se role oběti a role pachatele nezaměňovala. Pokud se role zaměňují, poté se o domácí násilí nejedná. U domácího násilí musí být zřetelné a jasné role, kdo je osobou ohroženou (obětí) a kdo osobou násilnou (pachatelem),

³ Čl. 2 Metodického pokynu ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky č. 2/2004, kterým se upravuje postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí

⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila.; VITOUŠKOVÁ, Petra., a kolektiv. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2. Kapitola 3.4. Domácí násilí, str. 108-109.

- **Společná domácnost jako místo, kde dochází k násilí** – jedná se o společnou domácnost, kterou společně obývají, ale může se jednat i o privát, přenášející násilí i do dalšího prostředí, které společně užívají – rekreační chata, vozidlo, hotelový pokoj. Téměř vždy se jedná o místa, skrytá před společenskou kontrolou s nedostatkem svědků a důkazů.

1.2.2 Formy domácího násilí

Výraz formy domácího násilí, bývá často zaměňován s pojmem druhy. Druhem máme obvykle namysli mezi jakými skupinami lidí se násilí odehrává.⁵ Tato kapitola se zabývá pojmem formy domácího násilí, jakožto podobou domácího násilí. Všechny formy mají zpravidla společný cíl a to získat kontrolu a moc nad druhým člověkem. Dělíme je následovně:⁶

- **Fyzické násilí** – jde o nejintenzivnější a nejzjevnější formu domácího násilí, kdy jedinec používání fyzické síly či její hrozby k zastrašení či poškození a ohrožení jiné osoby. Cílem fyzického násilí je ublížit, zastrašit, zranit, přivodit bolest či fyzické utrpení například fackování, bití různými předměty, mlácení o zeď nebo nábytek, udeření pěstí, pálení a jakýkoliv další útok ohrožující zdraví a život jedince či ostatních členů rodiny,
- **Psychické násilí** – bývá spojováno i pojmy jako citové a emoční násilí, které má za cíl vyvolání duševního utrpení a úzkostí týrané osobě. I přestože patří psychické násilí mezi nejčastější formu domácího násilí, jeho podoby bývají obtížně rozeznatelné od ostatních forem násilí, jako třeba u fyzického a sexuálního násilí, protože na člověku nezanechávají žádné evidentní stopy jako podlitiny, rány, popáleniny či zlomeniny. I přesto může vést toto násilí k větším důsledkům na člověka, protože napadají zejména lidskou sebeúctu, sebedůvěru a sebevědomí týrané osoby. Toto násilí může mít následující dvě podoby a to:
 - **neverbální** – záměrné poškozování majetku a věcí, které jsou pro týranou osobu důležité

⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Zdena.; MACKOVÁ, Kateřina.; WÜNSCHOVÁ, Petra.; BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009. Kapitola 1.2. Druhy a formy domácího násilí, str. 7.

⁶ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2.6 Formy domácího násilí, str. 47-52.

- **verbální** – mezi takovému jednání patří slovní napadání, ponižování, urážení, vyhrožování, vydírání a podezírání,
- **Ekonomické násilí** – jak název napovídá, mezi ekonomické násilí patří jakékoliv omezování přístupu k financím či prostředkům na společnou domácnost a děti, kontrola nad příjmy a výdaji, zneužívání a neoprávněné nakládání s majetkem, což vše vede k cíli získání kontroly a moci nad ohroženou osobou,
- **Sociální násilí** – toto násilí zahrnuje využívání dětí a jiných osob jako prostředku nátlaku, dále zákazy kontaktů s rodinou a přáteli, izolaci od přirozeného prostředí, jehož cílem je získání absolutní moci nad ohroženou osobou,
- **Sexuální násilí** – lze vymezit jako jakýkoliv nedobrovolný pohlavní či sexuální kontakt, která má za cíl ponižení, pokoření, podrobení se a nadvládu druhého osoby.

U problematiky domácího násilí, ale ve většině případů nemluvíme jen o projevu jedné formy násilí. V praxi se tyto formy násilí prolínají navzájem, všechny spolu více či méně souvisí a násilník kombinuje různé formy násilí, aby mohlo dojít k větší kontrole a upevnění moci a nadvlády nad ohroženou osobou.⁷

1.3 Cyklus domácího násilí

V případech domácího násilí se vyskytují tři charakteristické fáze, který tento cyklus provází. „*Pochopení tohoto cyklu dovolí nahlédnout kontext a dynamiku domácího násilí. Kromě toho lze prvky jednotlivých fází identifikovat i u jiných typů vztahů, jako je mezigenerační a transgenerační soužití.*“⁸

V odborné literatuře se můžeme setkat s termíny hovořící o „spirále násilí“ či „koloběhu násilí“. Oba tyto termíny mají, ale stejný význam zdůrazňující opakované násilné jednání ze strany násilné osoby k ohrožené osobě, přičemž jednotlivé fáze se

⁷ Srov. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Vyd. 1., Překlad Monika Burger. Brno: Computer Press, 2008, ISBN 978-802-5117-866. Kapitola Kontrolovat, nahánět strach a bít, str. 37-43.

⁸ ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2.7 Cyklus domácího násilí, str. 53.

stupňují a časový interval mezi jednotlivými fázemi se zkracuje. Cyklus domácího násilí rozdělujeme na tyto tři stupně:⁹

- **První fáze: stupňování napětí** – v této fázi roste stupňování napětí mezi partnery, dochází zde k hádkám a konfliktům, které mají za příčinu, že násilná osoba začíná být agresivní a podrážděná. Ohrožená osoba toto napětí vnímá a snaží se zachovat klid a násilné osobě se vyhýbá, snaží se mírnit napětí milým a vlídným chováním, protože ze své zkušenosti již ví, co bude následovat. V některých situacích se ohrožené osoby snaží násilnou osobu vyprovokovat z důvodu, aby k následné situaci došlo již dříve a celý proces tím urychlily. Tato celá fáze může trvat poměrně dlouho,
- **Druhá fáze: exploze** – v této fázi dochází k uvolnění agrese násilné osoby a tedy k explozi stupňovaného napětí, tedy k samotnému násilnému aktu. Přičemž se může jednat o násilné chování napříč různými formami domácího násilí, které jsou popsány v minulé kapitole. Tato fáze má relativně krátkou dobu trvání,
- **Třetí fáze: libánky** – v této fázi přicházejí „libánky“, kdy si násilná osoba uvědomuje důsledky svého násilného jednání a snaží se svůj vztah s ohroženou osobou změnit (nemusí tomu být vždy). V této fázi, se násilná osoba snaží dávat najevo svou lítost a snaží se projevit snahu, aby ohrožené osobě dokázala, že se z minulé situace ponaučila. Vzniklou situaci kompenzují ohrožené osobě květinami, dary a přehnanou něhou. Cílem této fáze je, aby ohrožená osoba neukončila vztah, který mezi sebou mají.

1.4 Pachatelé a oběti domácího násilí

1.4.1 Pachatelé domácího násilí

Ve skutečnosti neexistuje žádný přesný popis pachatele domácího násilí neboli násilníka, který by nám pomohl vystopovat násilníky nebo odhadnout z pohledu, zdali se jedná o násilného muže nebo ne. Může se jednat o kolegu, se kterým se setkáváme každý den

⁹ Srov. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. 2008. Kapitola Spirála násilí, str. 63-66.

v práci, souseda nebo člena rodiny. O pachatelích domácího násilí pocházejí poznatky ze tří hlavních zdrojů: ¹⁰

- **Z kriminologických výzkumů** – členění pachatelů na dvě skupiny:
 - **Násilník s dvojitou tváří** – ve společnosti se násilná osoba chová jako konformní, seriózní a bezproblémový člověk. Za dveřmi společné domácnosti nebo privátu se ale tato ve společnosti seriózní osoba mění v násilníka, který zde projevuje násilné jednání proti ohrožené osobě,
 - **Sociálně problémový pachatel** - tento pachatel projevuje násilné jednání vůči ohrožené osobě nejen ve společné domácnosti, ale i na veřejnosti. Tento pachatel se na rozdíl od násilníka s dvojitou tváří vyznačuje násilným a problémovým chováním i ve společnosti,

- **Z informací od obětí** – informace o pachatelích domácího násilí – násilnících pocházejí přímo od obětí. Podle zjištěných informací se poté rozlišují podle typů domácích násilníků, následující typologie: surovec, žárlivec, špatný otec, lhář, vyděrač, sexuální násilník, pán domu, psychický utlačovatel. Stejně jako u forem násilí se i následující typy násilníků mohou navzájem kombinovat,

- **Z psychologicky zaměřených výzkumů** – tyto výzkumy, které se zaměřují na psychiku násilníka, nám poskytují další poznatky o pachatelích domácího násilí

Příčiny, kvůli kterým dochází k tomu, že se osoby chovají násilně mohou být různé, vždy se ale jedná o kombinaci různých příčin. Mezi nejčastější příčiny vzniku násilného jednání patří následující: těžký stres a působení různých stresových okolností, frustrace, ohrožení, partnerské neshody, boj o moc, identifikace s agresorem, alkohol a drogy nebo zdravotní indispozice, neurologické poruchy, poškození mozku, psychická deprivace, poruchy osobnosti a velká tolerance společnosti vůči násilí a panující předsudky o domácím násilí. ¹¹

¹⁰ Srov. MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-736-7002-X. Kapitola 12.1. Pachatelé a oběti, str. 228-230.

¹¹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 3 Násilné osoby, str. 61-65.

Mezi nejčastější pachatele domácího násilí, patří právě ty osoby, které se v dětství setkaly s domácím násilím, ať už byly oběti nebo jen svědci násilí. Mluvíme, ale spíše o situaci, která je pravděpodobná, není ovšem bezpodmínečná. Pachatel tak jedná z důvodu, že v minulosti, kvůli násilí změnil pohled k násilí a způsoby řešení konfliktů, které mu jako vzorce chování mohou utkvět v hlavě. Násilí tak může brát jako jediný prostředek k řešení konfliktů a problémů a s největší pravděpodobností se u něj vyvine i selektivní vnímání agrese. Dále se nejspíše nebude umět ani vcítit do druhých lidí a pochopit tak city a motivy chování ostatních osob.¹²

1.4.2 Oběti domácího násilí

Oběti domácího násilí se může stát prakticky kdokoliv s rozdílem, že některé osoby jsou ohrožené více než jiné.¹³

- **Ženy** – nejčastější oběti domácího násilí, převážně poté ženy, jež byly týrané i jako děti, nebo se brzy provdaly, otěhotněly nebo vyrůstaly v rozvrácené rodině. Dalším faktorem zvyšujícím riziko výskytu domácího násilí na ženách je partnerský vztah s mužem preferujícím nezvyklé sexuální praktiky, závislým na alkoholu, drogách, automatech. Rizikové ženy jsou poté ženy užívající drogy, alkoholičky, agresivní ženy, ženy projevující suicidiální chování či ženy trpící úzkostí a depresemi,
- **Děti** – v ohrožení jsou děti z nefunkčních rodin, ze sociálně vyloučených lokalit, děti se zdravotními, mentálními nebo psychosociálními problémy (podle Rady Evropy hovoříme o oběti syndromu CAN -s yndromu týraného zneužívaného a zanedbávaného dítěte)¹⁴,
- **Muži** – domácí násilí na mužích se ve většině případů vyskytuje u starších nebo invalidních mužů. Rizikovými muži jsou muži trpící depresemi, závislostí, extrémní pasivitou, submisivní. Rizikovými faktory může být ztráta zaměstnání, dluhy, finanční situace, nedostatečná odvaha postavit se partnerce z důvodu, aby jí neublížili,

¹² Srov. BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. 2008. Kapitola: Nikdo se agresivní nenarodil, str. 69-71.

¹³ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2 Domácí násilí, str. 21-23.

¹⁴ Rada Evropy (1992) definuje syndrom CAN jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné.

- **Senioři** – mezi rizikové seniory patří především křehcí a závislí senioři se sníženou nebo zcela ztracenou soběstačností v základních denních aktivitách a nejvíce rizikový senioři jsou ti, kteří nejsou schopni zcela signalizovat svoje potřeby. Tito senioři bývají často zanedbávaní, týraní, zneužívání a ohrožení na respektování lidské důstojnosti,
- **Zdravotně postižené osoby** – mezi rizikové osoby patří zejména ti, kteří vyžadují trvalou péči, nezvládající každodenní aktivity a základní hygienické úkony, kdy může docházet k domácímu násilí ze strany pečující osoby například z důvodu zátěže, vyčerpání nebo frustrace.

Nejčastější domácí násilí vzniká mezi partnery, kdy obvykle nevstupujeme do partnerských vztahů, abychom byli týraní, zneužívání, ale abychom byli šťastní a nikdo z nás ani nepředpokládá, že nastane situace, kdy se domácí násilí bude týkat i nás. Tyto vztahy, začínají jako každé jiné.¹⁵ Partneři mohou být pozorní, milý a mohou působit dokonce jako dokonalý partneři. Domácí násilí propukne většinou až po uplynutí určitého časového období a to náhle a nečekaně v důsledku nějakého působícího faktoru, kterým může být ztráta zaměstnání, narození dítěte, onemocnění, partnerské konflikty atd. V této situaci mají oběti pocit, že nemají síly od násilné osoby odejít a setrvávají s partnerem i ze strachu z finanční závislosti strachu z budoucnosti, odpovědnosti za rodinu, atd.¹⁶

¹⁵ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 4 Osoby ohrožené domácím násilím, str. 81-82.

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, Oldřich. Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Kapitola 12.1 Pachatelé a oběti, str. 231 – 233.

2 Konformita lidí ve vztahu k domácímu násilí a systém prevence s konkrétní pomocí obětí

Ve druhé kapitole bakalářské práce jsou definovány pojmy konformita a konformní jednání lidí ve vztahu k domácímu násilí, jakožto pojmy rozvíjející zbytek kapitoly. Tato kapitola se zabývá postoji lidí k domácímu násilí, jejich předsudky a mýty, které o domácím násilí mají. Dále jsou zde popsány důsledky, které může domácí násilí, společně s konformním jednáním na člověka mít. Je zde kapitola o rodině a přenosu násilného jednání mezi generacemi. Dále systém prevence domácího násilí, jako zabránění konformnímu jednání a předcházení domácímu násilí a v neposlední řadě je zde popsána konkrétní pomoc pro oběti domácího násilí.

2.1 Konformita

2.1.1 Pojem konformita

S pojmem konformita se můžeme setkat v psychologii, která tímto pojmem označuje přizpůsobivost se člověka, jako dimenzi sociálního chování, jehož hlavní funkcí je podřízení se mínění skupiny, jejímž je daná osoba členem a to i přesto, že ve skutečnosti může mít zcela jiný a odlišný názor. Termínem konformismus označujeme rys osobnosti.¹⁷

Jedna z dalších definic vymezuje pojem konformita jako „*změny chování nebo názoru, které vznikají jako výsledek skutečného nebo domnělého tlaku jedince, skupiny nebo společnosti. Konformita se vyznačuje tím, že lidé dělají něco, co sami nechtějí a co by nedělali bez sociálního tlaku. Konformita se může projevit jen verbálně, jako souhlas či podpora jistému stanovisku, ale nemusí se projevit v chování. Konformita může mít i opačnou podobu, kdy se vyžaduje mlčení (nevyjadřování názoru) nebo bránění v jednání.*“¹⁸

¹⁷ Srov. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011. ISBN 987-80-7387-443-8. Kapitola Slovník pojmů, str. 772.

¹⁸ VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2. přeprac. a rozš. Vyd. Praha: Grada, 2008. Psyche (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8. Kapitola 19. Konformita. str. 339.

2.2 Konformní jednání

Každý člověk je svým způsobem konformní, někdo více, někdo méně. Působení sociálních vlivů může u člověka vyústit v přesvědčení, že dané chování či názor jsou akceptovatelné, a tak je člověk přijme za své. Vliv na konformní jednání je závislé na těchto třech proměnných: ¹⁹

- **Síla** – jde o intenzitu, kterou skupina vyvíjí na jedince nátlak,
- **Bezprostřednost** – jde o blízkost v času a prostoru, ve kterém ovlivňující skupina lidí působí na ovlivňovanou osobu,
- **Počet osob** – jde o množství ovlivňujících osob, které vyvíjí nátlak na ovlivňovanou osobu, přičemž ale neplatí, že čím více má skupina lidí, tím snadněji ovlivňovaná osoba podlehne vlivu. Čím více členů skupina v opozici má, tím se narůstání skupiny zpomaluje.

Konformita není žádný výjimečný jev, se kterým se každý z nás nesetkal. Lze tedy stanovit všeobecné předpoklady, proč se lidé chovají konformně a tím jsou tyto dvě potřeby: ²⁰

- **Potřeba mít pravdu** - v životě se ocitáme v situacích, kdy si s nějakou věcí nebo situací nevíme rady a tak vyhledáváme pomoc u druhých lidí. Vzhledem k tomu, že máme například nedostatek informací se přidáváme k názorům druhých lidí s odůvodněním, že zřejmě umí správně vyhodnotit a orientovat se v situaci a umí se vhodně chovat. Obracíme se k lidem s pocitem, abychom získali jistotu správného názoru, jednání či chování. *„Nejistota vedoucí k hledání jistoty u druhých lidí je jednou ze zásadních příčin konformity. Při pochybách o pravdivosti názoru či vhodného chování jsme otevření vlivu jiných lidí.“²¹*,
- **Potřeba být ve společnosti lidí oblíbený** - potřeba člověka být akceptován ostatními členy společnosti. Pokud člověk jedná jako ostatní členové společnosti a sdílí s nimi stejný postoj k situaci nebo názoru, tak výsledkem jeho jednání je uznání a oblíbení, protože se chová a usuzuje stejně či podobně jako oni sami. Členové skupiny s odlišným postojem jsou pak ostatním členy posuzováni jako

¹⁹ Srov. VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2008., Kapitola 19 Konformita, str.339-353.

²⁰ Srov. Tamtéž Kapitola 19 Konformita, str. 339-353.

²¹ Tamtéž. Kapitola 19.2.1 Vysvětlení konformity. str. 343.

odlišný a zvláštní, jsou skupinou odmítání a stávají se středem posměchu. Strach z toho být odlišný je častou příčinou konformity.

Konformní jednání zahrnující, jak chování, tak určité mínění, může člověk stejně jako všechny osobnostní vlastnosti zdědit a každý z nás se také rodí s touto genetickou dispozicí.²²

2.3 Mýty a předsudky o domácím násilí

Mezi konformní jednání lze zařadit i prosazování typických předsudků o domácím násilí, které ve společnosti panují, jak o pachatelích, obětech, tak situacích s tímto pojmem spojených. Obecně, totiž předsudky ovlivňují naše vnímání problematiky domácího násilí a tím i celkové postavení společnosti k této problematice, k pachatelům a lidem ohroženým domácím násilím. Mýty a předsudky zkreslují naše vnímání a my nejsme schopni vnímat tak objektivní realitu, přičemž vidíme jen to, co naše oči chtějí vidět. Toto je hlavní důvod, proč je přítomnost mýtů a předsudků v naší společnosti stále aktuální.²³

Předsudky a mýty mohou mít demotivující vliv na ohlášení domácího násilí z důsledku chybného smýšlení osob, se kterými ohrožená osoba přichází do kontaktu ve svém sociálním prostředí. Svým konformním jednáním snižují šanci na vyřešení situace. Ohrožená osoba žije v podvědomí, že když tyto názory na domácí násilí mají tyto osoby, jaké by teprve mínění měli o nich i ostatní lidé a tak se ostýchají s problémy svěřit.²⁴

Domácí násilí bývá různě obhajováno a ve společnosti tabuizováno. Mezi nejčastější mýty a předsudky ve společnosti patří:²⁵

- **Mýtus č. 1 : Domácí násilí se týká jen sociálně slabších rodin** - většina společnosti zastává názor, že se domácí násilí týká jen sociálně slabších rodin,

²² Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X. Kapitola 1 Dědičnost, str. 21-21.

²³ Srov. BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Kapitola Předsudky a mýty o násilí vůči ženám, str. 20-28.

²⁴ Srov. CIMRMANNOVÁ, Tereza. *Krise a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7. Kapitola 4.4 Domácí násilí jako specifický druh rodinného násilí, str. 85-87.

²⁵ Srov. BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Kapitola Předsudky a mýty o násilí vůči ženám, str. 20-28.

kteře nemají dostatečné vzdělání a žijí v domněnĕ, že v těchto rodinách je násilí zcela běžné. Jde o mýtus, který je ve společnosti velmi rozšířený, ale mylný, protože domácí násilí se vyskytuje ve všech vrstvách společnosti, bez ohledu na vzdělání, finanční situaci nebo na jejich společenské postavení,

- **Mýtus č. 2 : Za domácí násilí může alkohol** - další velice rozšířený mýtus je, že za domácí násilí v rodině může užívání alkoholu. S užitím alkoholu člověk ztrácí zábrany a schopnost sebekontroly, která může vést k potřebě řešit problémy za použití násilí. Je potřeba si uvědomit, že tento mýtus je nepravdivý a že alkohol nehraje primární roly, protože každý člověk pod vlivem alkoholu tuto agresivitu nevykazuje,
- **Mýtus č. 3 : Někdy jsou v manželství krize** - za domácí násilí může krize v manželském nebo partnerském vztahu. To, že každý vztah občas skřipe, ví každý z nás, ale je rozdíl mezi konflikty a rozepřemi (hádky), které partneři mezi sebou mají a mezi domácím násilím. Běžné konflikty a hádky se dají vyřešit pomocí verbální komunikace, ale domácí násilí řeší násilné osoby pomocí násilného jednání a mezi těmito dvěma případy je značný rozdíl,
- **Mýtus č. 4 : Je to jejich volba partnera** - mýtus společnosti o tom, že násilnou osobu si dotyčná osoba vybrala sama a že to byla jen její svobodná volba. Měli bychom ale zohlednit, že násilné osoby se neprojevují agresivně hned od začátku, naopak bývají pozorní a šarmantní a agresivními se stávají až po uplynutí nějakého časového období nebo po určité situaci,
- **Mýtus č. 5 : Kdyby to bylo tak strašné, tak se s ním rozejde** - mýtus společnosti o tom, že kdyby bylo ve vztahu ohrožené osobně nějak nepříjemně nebo by byla dlouhodobě týraná a zneužívaná, tak ze vztahu zaručeně odejde. V této situaci je třeba si uvědomit, že ohrožené osoby provází strach z neisté budoucnosti, finanční závislosti na násilné osobě, také z odpovědnosti za rodinu, a že tohle jsou všechno hlavní důvody, kvůli kterým zůstává ohrožená osoba s násilnou osobou,
- **Mýtus č. 6 : Někdy jsou situace, kdy je toho na lidi mnoho** - ve společnosti také velmi rozšířená fráze, která obhajuje násilné osoby. Žádná situace ovšem nehájí člověka před použitím násilného jednání vůči druhé osobě,
- **Mýtus č. 7 : Je to jen jejich záležitost** - mýtus, který domácí násilí jak z pohledu společnosti, tak z pohledu rodiny ignoruje. Pokud domácí násilí spatříme na veřejnosti, máme stejně jako při jiném trestném činu ohlašovací povinnost. Naše společnost se schovává za tvrzením, že domácí násilí je soukromá záležitost, do

které bychom se neměli vměšovat, čímž utíkáme před odpovědností a ohroženou osobu dostáváme do situace, kdy zůstává nepodporovaná a nepochopená,

- **Mýtus č. 8 : oběť si za to může sama** - další mýtus, který násilnou osobu hájí před násilným jednáním, kterého se dopustila. Příkladem může být názor, že si za to „oběť násilí může sama, třeba svým oblečením. Opravdu nezáleží na tom, co má ta žena na sobě. Může to být i přesně naopak, vyzývavě oblečená žena, která flirtuje, působí energicky, tedy že se bude bránit, a na tu si pachatel pak třeba netroufne. Nejde o krátkou sukni, ale o to, že je ta žena třeba v danou chvíli na špatném místě, v rizikové lokalitě, daleko od lidí.“²⁶

2.4 Důsledky domácího násilí

Člověk procházející si domácím násilím, nemá jen fyzicky viditelná zranění, ale jeho poškození se týká všech složek jeho těla, trpí zraněním fyzickým, psychickým, ale i emocionálním. Když mluvíme o důsledcích domácího násilí, nelze opomenout i to, že člověk nemusí být přímo obětí domácího násilí, aby vykazoval nějaký z důsledků domácího násilí, ale důsledky může mít už jeho pozorování a to platí především u malých dětí.²⁷ Svým konformním jednáním se rodina a společnost podílí také na příčinách vzniku důsledků domácího násilí, protože oběť mohla z důvodu toho jednání oddalovat vyhledání odborné pomoci a tím zvýšila důsledky domácího násilí na její osobu či děti. Domácí násilí neohrožuje jen „kvalitu života osob ohrožených, ale také jiných zainteresovaných aktérů, např. dětí jako svědků domácího násilí“²⁸

2.4.1 Syndrom týrané osoby

Domácí násilí není žádná jednorázová situace nebo incident, je to dlouhodobá a opakovaná forma rodinného násilí. U obětí domácího násilí zřídka dochází k takzvanému syndromu týrané osoby nebo bývá také označován také jako syndrom týraného partnera, je potřeba si uvědomit, že do domácího násilí patří i ostatní členové rodiny, proto je více vhodné nazývat tento syndrom pojmem syndrom týrané osoby. Tento syndrom můžeme

²⁶ Bez autora, Bílý kruh bezpečí: Pomoc obětem trestných činů v ČR. [on-line], dostupné na <http://www.bkb.cz/prevence/myty-o-znasilneni/>

²⁷ Srov. VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.. Kapitola 28.3. Následky týrání a zneužívání, str. 461-462.

²⁸ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2.4 Důsledky domácího násilí, str. 45.

definovat jako soubor specifických charakteristik v důsledku násilného chování, které vede u ohrožených osob ke snížení schopnosti efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané osoby je spojený s tím, že ohrožená osoba popíráním viny útočníka, minimalizuje násilí a popírá závažnost domácího násilí, bagatelizuje následky a hlavně odmítá možnost pomoci, protože nevidí cestu ven z domácího násilí. Je potřeba si uvědomit, že syndrom týrané osoby se nevyskytuje u každé oběti domácího násilí a záleží na povaze a individuálním chování ohrožené osoby.²⁹

2.4.1 Posttraumatická stresová porucha

U obětí domácího násilí se projevují kvůli minulým traumatizujícím situacím různé symptomy posttraumatické stresové poruchy. Jedna z poruch může být znovuprožívání násilného jednání a situací s ním spojených, takzvaný *flashback*. Dále to mohou být poruchy spánku z důvodu agresivních snů nebo nočních můr o útocích ohrožujících jejich zdraví a život nebo o násilné osobě a situacích spojených s domácím násilím. Mohou se u nich objevit i poruchy příjmu potravy. U lidí s posttraumatickou stresovou poruchou z domácího násilí se projevují pocity úzkosti, strachu, deprese, viny a studu, které mají za příčinu tzv. vymývání mozku. Člověk se kvůli této příčině izoluje od jakékoliv sociální opory, která vlivem sníženého vnímání hodnot má za důsledek to, že poté ohrožená osoba vidí paradoxně násilnou oběť jako jediného člověka, který o ní občas projevuje zájem a chová se k ní i v některých situacích laskavě. Vlivem této poruchy ztrácí ohrožená osoba iluze o světě, ztrácí pocit síly, moci a kontroly nad smyslem svého života. Nejčastějšími projevy osob ohrožených domácím násilím bývají deprese a pocity úzkosti a v extrémních případech mohou ale ohrožené osoby trpět necitlivostí na bolest, otupěním nebo částečnou ztrátou pocitů a v nejextrémnějších případech i mnohočetnou osobností.³⁰

2.5 Rodina

Rodina jako „*primární kontext lidské zkušenosti od kolébky až za hrob*“.³¹ Velkou část našeho života tráví každý z nás v rodině, ať už v té do které se narodil nebo té kterou si

²⁹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2.4 Důsledky domácího násilí, str. 42-45.

³⁰ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2.4 Důsledky domácího násilí, str. 42-45.

³¹ Tamtéž Kapitola 1 Rodina jako místo bezpečí i násilí, str. 11.

sám vybudoval. Rodina je místo, kde se radujeme z událostí, trápíme s problémy a jsme její součástí, která nám dodává nenahraditelný význam. To, že jsme členem rodiny nám nikdo nemůže vzít.³² Důvod, proč je v kapitole o konformitě a systému prevence zahrnula právě rodina je ten, že rodina je základ primární prevence, která popsána v další kapitole. Přenos násilí mezi generacemi lze zahrnout ještě do důsledků domácího násilí, ale zároveň jsou i příčinou vzniku domácího násilí, proto je pojem rodina v bakalářské práci postavena jako samostatná podkapitola.

Pojem rodina lze definovat jako „*společenství, kde se sdílí čas, prostor, úzkost i naděje, kde se soužitím všichni „učí pro život“, kde všichni dodávají i přijímají, kde formulují svou osobnost a mají možnost zrát k moudrosti a kde podstatnou složkou všeho je vzájemná a působená radost. Je tu dána jedinečnost příležitost, aby toto společenství bylo společenstvím radosti.*“³³ V rodině by měl být člověk milován, přijímán, podporován, ale v realitě se setkáváme s rodinami, kde nejen že jeden z jedinců není zahrnován láskou, ale kde trpí a může být i týrán.³⁴

V kapitole předsudky o domácím násilí se vyskytla i zmínka o předsudku domácího násilí v rodině a to, že se domácí násilí týká jen sociálně slabších rodin, které nemají dostatečné vzdělání a žijí v domněni, že v těchto rodinách je násilí zcela běžné. Domácí násilí se vyskytuje ve všech vrstvách společnosti, bez ohledu na vzdělání, finanční situaci nebo na jejich společenské postavení.³⁵

2.5.1 Přenos násilného jednání mezi generacemi

Člověk přichází na svět vybaven vrozenými genetickými předpoklady a schopností adaptovat se na podmínky, v nichž se narodil a žije a se schopností učit se. Rodina je přirozenou primární skupinou, která by měla jedince učit základním vzorcům chování, které působí na vytváření dítěte o sobě samém, rodině, světu.³⁶

³² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 1 Rodina jako místo bezpečí i násilí, str. 11.

³³ MATĚJČEK, Zdeněk a Josef LANGMEIER. *Výpravy za člověkem*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1981. Klub čtenářů (Odeon). ISBN: 0107081 , str. 220.

³⁴ Srov. MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2511-5. Kapitola 7 Agresivita, str. 74.

³⁵ Srov. BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Kapitola Předsudky a mýty o násilí vůči ženám, str. 23.

³⁶ Srov. MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 2002. Kapitola 7 Agresivita, str. 74.

Důvody přenosu násilného jednání mezi generacemi může mít dvě zásadní příčiny, tou první je přenos agresivního jednání jako genetické dispozice a druhým je vlastní zkušenost s domácím násilím ovlivňující náš pohled na danou problematiku.

Je vědecky ověřené, že člověk může po rodičích zdědit kromě osobnostních vlastností, chování, postoje, tím tedy i postoje k domácímu násilí a dále také míru agresivity, které může mít vliv na projev domácího násilí. I přestože, může výchova směřovat ke správným postojům k domácímu násilí a k ovládnutí agresivity, může v některých případech ustoupit sociálnímu učení a právě vrozeným genetickým dispozicím.³⁷

Druhou příčinou přenosu násilného jednání v rodině je vlastní zkušenost s domácím násilím, ovlivňující pohled na danou problematiku. Vlastní zkušenosti z dětství jednoho či obou rodičů jsou podstatné činitele ovlivňující násilné chování k dítěti, partnerovi nebo jiné další osobě v rodinném okolí. Vzorce chování, které se rodiče naučili v dětství ve své rodině, změnily pohled na způsoby řešení situací, které přejala nápodobou nebo identifikací, ovlivňují jejich chování. Z tohoto přenosu způsobu chování z generace na generaci vyplývá nebezpečí vzniku týrání.³⁸ Příkladem může být i sledování násilí, kdy děti mohou ztotožnit buď s rolí tyрана jako identifikací s násilnou osobou nebo se mohou ztotožnit s rolí ohrožené osoby a nechávat se týrat.³⁹

2.6 Systém prevence domácího násilí

Systémem prevence domácího násilí definujeme předcházení domácímu násilí. Prevence se stává ideou veškeré snahy o nápravu, jak se vyvarovat a co dělat v situacích spojených s domácím násilím, aby k těmto situacím pokud možno nedocházelo. Mezi systémem prevence je možné zahrnout i preventivní prostředky vedoucí k zabraňování konformnímu jednání (přednášky o domácím násilí, medializace problematiky domácího násilí atd.). Systém prevence se rozděluje na tři systémy prevence domácího násilí.⁴⁰

³⁷ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. 2003. Kapitola 1 Dědičnost, str. 21-21.

³⁸ Srov. MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 2002. Kapitola 7 Agresivita, str. 74.

³⁹ Srov. PÖTHE, Petr. *Dítě v ohrožení*. 2., rozš. vyd. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8. Kapitola 3 Dítě a rodina, str. 37.

⁴⁰ Srov. MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. 2005. Kapitola Předcházet je lépe než léčit, str. 261.

2.6.1 Primární prevence

Primární prevence podle definice světové organizace je počínat si tak, aby k nedocházelo k určitému neblahému jevu. Předjít jeho vzniku, potlačit jej v zárodku, nedat mu příležitost, půdu, v níž by mohl zapustit kořeny.⁴¹ Primární prevence by měla být zaměřená na eliminaci vzniku domácího násilí. Cílem je snížení nových případů výskytu domácího násilí v populaci.⁴²

U primární prevence syndromu CAN, ale i ve všech opatřeních proti domácímu násilí jako takovému, která jsou v rámci opatření podnikána a uplatňována, lze rozdělit opatření na dvě vrstvy a to: ⁴³

- **Zaměřené na působení na širokou veřejnost** – prevence zaměřená na opatření společnosti jako celku, zahrnující všechny vrstvy obyvatelstva bez rozdílu věku, vzdělání, společenského statusu atd. Cílem je působit na veřejnost, tak aby byla citlivější a vnímavější k zájmům a potřebám dítěte a ohrožených osob. Za prostředek primární prevence můžeme brát školy a školky, organizace zabývající se rodinou, církve, sdělovací prostředky, programy center primární prevence,
- **Zaměřené na rodinu** – primární prevence je cíleně zaměřená nejvíce na rodiny. Za primární prevenci se bere vše, co zabraňuje tomu, aby vzniklo to, čím se zabývá prevence sekundární. Nejde o pomoc jen výchovnou, ale také o všeobecná opatření ve prospěch rodin – finanční podpora, nabídky speciálních služeb, kurzy atd. *„Nejúčinnějším opatřením v tomto smyslu je pečlivý a uvážlivý výběr partnera, budování dobrého rodinného zázemí, dostatečná informovanost o tom, co je ve vtahu, v rodině při soužití osob ve společné domácnosti obvykle považováno za „normální“ a co už by rozhodně nemělo být tolerováno“.*⁴⁴

2.6.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence bývá také označovaná jako prevence druhotná. Tato prevence je zaměřená na včasnou identifikaci problému, zahrnující všechna opatření a intervence s cílem zabránit zhoršení situace, zamezit komplikacím a také negativním důsledkům na ohroženou osobu a svědky. Sekundární prevence může mít podoby krizové intervence,

⁴¹ Srov. MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. 2005. Kapitola Předcházet je lépe než léčit, str. 261.

⁴² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.4 Prevence v případech domácího násilí, str. 151.

⁴³ Srov. MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. 2005. Kapitola Předcházet je lépe než léčit, str. 261.

⁴⁴ ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.4 Prevence v případech domácího násilí, str. 151-152.

poradenství nebo terapie poskytované aktérům domácího násilí, ale i všem ostatním osobám, které domácí násilí v rodině zasáhlo. Pokud je cílem setrvání partnerů ve vztahu, kde se vyskytuje násilná osoba je za sekundární prevenci považovaná i manželská poradna nebo rodinná terapie.⁴⁵

2.6.3 Terciální prevence

Cílem terciální prevence je zmírnit nepříznivé dopady domácího násilí na ohroženou osobu nebo jiného členy rodiny a snaží se o návrat těchto zasažených osob do normálního života a také o zvýšení kvality jejich života. Hlavním úkolem pracovníků v pomáhajících profesích je podpora ohrožených osob a jejich reintegrace do společnosti, výcvik a supervize a působení při podpoře svépomocných aktivit.⁴⁶

2.7 Pomoc obětem domácího násilí

„První zásadní dilema, které oběti řeší bezprostředně po spáchání trestného činu, spočívá v rozhodování: oznámit nebo neoznámit trestný čin.“⁴⁷ Jak bylo zmíněno v předešlých kapitolách, důvody proč oběť nechce nebo váhá, zdali oznámit trestný čin, bývá ze strachu nejen z budoucnosti a finanční závislosti, ale také právě z konformního jednání rodiny a společnost, která i v současnosti ještě zastává některé názory (předsudky) o domácím násilí.

Pokud se oběť – ohrožená osoba rozhodne pro pomoc, tato pomoc by měla zahrnovat konkrétně materiální pomoc, jako zajištění bezpečného domova a stravy, dále psychickou podporu v podobě poradenství nebo doprovázení a také právní pomoc, zabývající se sociální právním poradenství.⁴⁸

Právní rámec domácímu násilí v České Republice upravuje zákon č. 135/2006 Sb., zákon na ochranu před domácím násilím, který nabyl své účinnosti 1.1.2007 a byl několikrát novelizován a s ním i další zákony například zákon č. 283/1991 Sb., o Policii

⁴⁵ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.4 Prevence v případech domácího násilí, str. 151-153

⁴⁶ Srov. Tamtéž Kapitola 5.4 Prevence v případech domácího násilí, str. 151-154

⁴⁷ Bez autora, Bílý kruh bezpečí: Pomoc obětem trestných činů v ČR. [on-line], dostupné na <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

⁴⁸ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5 Pomoc obětem ohroženým domácím násilím, str. 131-142

České Republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon Republiky v sociálním zabezpečení.⁴⁹

Ochrana domácího násilí je poté založena na principu ochrany ohrožené osoby v jejím přirozeném prostředí, kterou doposud obývala s násilnou osobou. Ze společně obývané domácnosti, odchází na přiměřenou dobu násilná osoba (vykázání z domova). Oběť má během této doby možnost vyhodnotit danou situaci a naplánovat další kroky k jejímu zlepšení. Zákon na ochranu před domácím násilím (zákon č. 135/2006 Sb.) tvoří tři pilíře ochrany:⁵⁰

- **Policie České Republiky**

V souvislosti s ochranou ohrožené osoby bylo Policii ČR uzákoněno oprávnění, po vyhodnocení situace použít institut vykázání. Policista ČR je pak povinen vyhodnotit situaci s ohledem na výpověď poškozené oběti a popřípadě přítomných svědků. Musí posoudit, zdali se jedná o ublížení na zdraví, ohrožení života nebo o útok na lidskou důstojnost. Pomůckou pro správné posouzení je diagnostická metoda SARA. Pokud policista z uvedených informací zjistí, že se jedná o domácí násilí, využije oprávnění policie a zákona a osobu ze společné domácnosti vykáže.

Vykázání platí okamžitě na dobu deseti dnů a o provedeném vykázání musí policie informovat do 24 hodin intervenční centrum a soud.⁵¹

- **Metoda SARA**

„Tato metoda je určena především policistům, kteří se dostanou do prvního kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Využití metody SARA DN se předpokládá také u všech služeb v prvním kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím, zejména služeb sociálních. Na základě strukturovaného odborného přístupu může proškolená osoba při jejím použití zjistit rizikové faktory a kvalifikovaně odhadnout riziko dalšího domácího násilí.“⁵²

⁴⁹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5 Pomoc obětem ohroženým domácím násilím, str. 131-142

⁵⁰ Srov. Tamtéž Kapitola 5 Pomoc obětem ohroženým domácím násilím, str. 131-142

⁵¹ Srov. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění platném k 10.2.2015

⁵² Bez autora, Dona linka : Pomoc obětem domácího násilí [on-line], dostupné na <http://www.donalinka.cz/nova-praxe/metoda-sara-dn/>

▪ **Intervenční centra**

Intervenční centra hrají nezastupitelnou roli v systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Smyslem je pomoc ohroženým osobám při vyřešení krizové situace, která je v životě potkala a pomoc při návratu do každodenního života.⁵³ Intervenční centra spolupracují s Policií ČR, která je do 48 hodin od vykázání upozorňuje na situaci s domácím násilím, ale spolupracují i s ostatními organizacemi a institucemi poskytující sociální služby. Činnost intervenčního centra je bezplatná a upravuje je zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.⁵⁴

Osoby, které se staly obětí domácího násilí a násilná osoba byla vykázána z jejich společného domova, jsou kontaktovány pracovníky intervenčního centra o možné sociálně – právní a psychologické pomoci. Pokud, ale ohrožená osoba pomoc odmítne, musí intervenční centrum toto přání respektovat. V tomto případě pracovník intervenčního centra upozorní ohroženou osobu na případné postupy, které může podniknout a nabídne možnost kontraktovat centrum v budoucnu.⁵⁵

Služby intervenčního centra jsou poskytovány i osobám, které se cítí být ohrožené domácím násilím, bez ohledu zdali byla násilná oběť vykázána a i když ohrožená osoba neohlásila domácí násilí policii.⁵⁶ Dále se služby týkají i osob, které jsou konfrontováni s případy domácího násilí ve svém okolí např. v rodině, v sousedství, v zaměstnání.⁵⁷

▪ **Soud**

Soud podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, může vydat předběžné opatření, jehož cílem je zajistit ochranu ohrožené osoby a společně obývaného obydlí. Návrh lze podat i bez předchozího vykázání. Rozhoduje do 48 hodin od podání návrhu o předběžném opatření a to na základě návrhu a přiložených důkazů. Předběžné opatření trvá třicet dní a za stanovených podmínek lze dobu prodloužit maximálně na jeden rok.⁵⁸

⁵³ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.2. Činnost intervenčních center, str. 143-148

⁵⁴ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 60a, ve znění platném k 13.3.2016.

⁵⁵ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.2. Činnost intervenčních center, str. 143-148

⁵⁶ Srov. ODBOR 22, Ministerstvo práce a sociálních věcí. Intervenční centra. [on-line], poslední aktualizace 30.1.2009. Dostupné na : <http://www.mpsv.cz/cs/4228>

⁵⁷ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 5.2. Činnost intervenčních center, str. 143-148

⁵⁸ Tamtéž str. 136-143

3 Interpretace minulé zkušeností s domácím násilím v rodinném okolí příbuznými oběti

3.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

3.1.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit od příbuzných obětí domácího násilí, jak by interpretovali svoji minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí. Jejich reakce při zjištění domácího násilí zkušenosti, průběhu, oběti, reakci na domácí násilí v minulosti a jak by reagovali při zjištění domácího násilí v současné době a zda je současný pohled odlišný, než v předchozí situaci. Výzkum bude realizován kvalitativním výzkumným šetřením.

3.1.2 Výzkumné otázky

Na základě cíle byly sestaveny tři výzkumné otázky, přičemž první je zaměřena na zjištění informací o zkušenosti s domácím násilím u příbuzných obětí. Jde o shrnutí zkušeností, které mají s domácím násilím v jejich rodinném prostředí a o shrnutí základních informací o případu oběti. Druhá otázka je zaměřena na konkrétní reakci k problematice domácího násilí v minulosti v jejich rodinném okolí. Třetí otázka se poté zaměřuje na současný pohled příbuzných obětí na domácí násilí, a zdali by jejich nynější pohled na problematiku domácího násilí byl odlišný než v minulosti.

Výzkumná otázka číslo 1: Jaká je interpretace minulé zkušenosti příbuzných obětí s domácím násilím, se kterým přišel některý z jejich rodinného okolí do kontaktu se shrnutím základních informací o případu, oběti a druhu domácího násilí a průběhu?

Výzkumná otázka číslo 2: Jak příbuzní obětí reagovali na prvotní zjištění domácího násilí v jejich rodinném okolí, s přihlédnutím na je jejich vlastní zkušenost s násilím, zpětnou reakci na situaci v rodině a předsudky, která toto zjištění provázela, zdali při zjištění reagovali na tuto problematiku a snažili se oběti pomoci nebo do této problematiky nezasahovali?

Výzkumná otázka číslo 3: Jak pohlíží příbuzní obětí domácího násilí v současnosti na problematiku domácího násilí, když si již tímto procesem prošli a zdalipak jejich minulé zkušenosti v současnosti mění pohled na jejich minulou reakci a předsudky a zdali by se v současnosti zachovali jinak?

3.2 Metodika práce

3.2.1 Popis metody a popis výzkumného vzorku

Ke zjištění cíle bakalářské práce byla použita:

- metoda – dotazování
- technika – rozhovor

Soubor byl vytvořen jedním výzkumným vzorkem. Tímto vzorkem jsou příbuzní bývalých obětí domácího násilím z okresu Kutná Hora, které si v letech 2005-2010. prošly domácím násilím. Základním souborem bylo zvoleno 30 respondentů - příbuzných bývalých obětí domácího násilí. Z čehož 15 oslovených respondentů odmítlo účastnit se výzkumu a 7 respondentů nebylo schopno adekvátně odpovědět na dotazované otázky, přičemž výzkumným souborem poté bylo 8 respondentů - příbuzných bývalých obětí domácího násilí. Jednalo se o přímé příbuzné bývalých obětí domácího násilí, které svůj problém řešily v letech 2005 až 2010 s intervenčním centrem. (Pro zachování anonymity klientů je na přání intervenčního centra zachována anonymita centra a název je k dostání pouze v osobním archivu autorky.). Takové časové rozmezí bylo stanoveno z důvodu dostatečně dlouhé doby na uspořádání si myšlenek o vlastních zkušenostech s domácím násilím a zároveň na to, aby si příbuzní obětí pamatovali svůj zpětný pohled, který na domácí násilí měli a mohli ho v současné době porovnat s nynějším pohledem. Metodou výzkumu byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl uskutečněn s příbuznými obětí na základě předem připravených otázek (viz příloha č.1).

3.2.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal v měsících prosinci roku 2015, lednu a částečně ještě v únoru 2016. Polostrukturované rozhovory byly provedeny v místě dle dohody s příbuznými bývalých obětí domácího násilí, tak aby byli v co jim nejpřirozenějším prostředí a lépe se jim spolupracovalo. Konkrétní rozhovory s příbuznými bývalých obětí byly odlišné, co do míry rozhovoru, tak i délky a pohybovaly se v časovém rozmezí okolo třiceti minut. Zaznamenané rozhovory jsou uloženy v osobním archivu autorky v písemné podobě.

3.3 Vyhodnocení

Vyhodnocení výzkumu je zaměřeno na zjištění cíle, který si autorka na začátku stanovila vyzkoumat, tedy zjistit od příbuzných oběti domácího násilí, jak by interpretovali svoji minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí. Jejich reakce při zjištění domácího násilí, zkušenosti, průběhu, oběti, reakci na domácí násilí v minulosti a jak by reagovali při zjištění domácího násilí v současné době a zda je současný pohled odlišný, než v předchozí situaci. Zároveň je cílem vyhodnocení výzkumu odpovědět na výzkumné otázky, které si autorka vypracovala.

Základním prvkem výzkumu jsou rozhovory s příbuznými bývalých obětí domácího násilí. Na základě předem připravených otázek (viz příloha č. 1) sdělují zkušenosti s domácím násilím, které zažili v minulosti. Následně pak srovnávají pohled na problematiku domácího násilí v současnosti, a jak by se zachovali v té situaci v současnosti.

3.3.1 Výsledky dle jednotlivých otázek

Z třiceti oslovených respondentů - příbuzných bývalých obětí domácího násilí, se odmítlo zúčastnit výzkumu patnáct oslovených respondentů a sedm respondentů nebylo schopno adekvátně odpovědět na dotazované otázky. Důvodem bylo předčasné ukončení rozhovoru a odmítnutí odpovědět na některé otázky v důsledku zásahu do soukromí respondenta. Výzkumu se nakonec bylo ochotno zúčastnit a schopno plně odpovědět na výzkumné otázky osm respondentů. Při vyhodnocování výsledků jsou označovány RA1 – RA5 (respondentka 1-5) a R6 - R8 (respondent 6-8). Přičemž výzkumu se zúčastnilo pět žen, z čehož čtyři byly matky bývalých obětí (RA1 až RA4) a jedna byla babička pachatele domácího násilí (RA5) a ostatní tři respondenti byli muži, kteří byli otcové bývalých obětí domácího násilí (R6 až R8).

Otázka č. 1 - V jakém konkrétním případě jste se setkali s domácím násilím ve vašem rodinném okolí?

RA1 – RA4, R6, R8 Odpověděli, že setkali s domácím násilím, které bylo páčáno na jejich dcerách.

RA5 Odpověděla, že se setkala s domácím násilím, které páchal její vnuk na matce.

Otázka č. 3 - Jakým způsobem dotyčný pachatel napadal svojí oběť, přičemž máme na mysli o jaký druh násilí se jednalo? Zda se jednalo a fyzické, psychické, sexuální, ekonomické či sociální násilí?

RA1- RA5, R6 – R8 Všichni respondenti odpověděli na tuto otázku stejným způsobem a to, že se vždy jednalo o fyzické násilí fackování a mlácení obětí, které vždy doprovázely další druhy násilí, jako psychické násilí - nadávky, urážky, ponižování, ekonomické násilí - zabavování financí, prodávání majetku a sociální násilí – izolace od přirozeného prostředí, práce, zakazování styku s přáteli a rodinou.

Otázka č. 4 - Jaký byl průběh a časový vývoj toho domácího násilí?

RA1- RA5, R6– R8 Všichni respondenti se shodovali na stejném průběhu domácího násilí, vždy popisovali stejné tři fáze cyklu domácího násilí, které doprovázel prvotní klid, pak narůstání napětí, samotný incident – konflikt a poté zase fáze klidu s usmířením a sliby, že se to nebude opakovat. Rozdílný byl, ale časový vývoj toho násilí.

U respondentů RA1, R6 trvala celá záležitost s domácím násilím na jejich dcerách šest let, než se s danou problematikou začalo jednat a než oběti navštívily intervenční centrum. RA1 uvedla, že dcera s partnerem mezi sebou měli konflikty jen doma, a že dcera se jí k domácímu násilí přiznala až po 5 letech, kdy násilí začínalo být čím dál tím více častější. Rok poté trvalo, než se dcera dokázala vzchopit a navštívit intervenční centrum. R6 uvedl, že vzhledem k tomu, že dcera nechtěla pomoci, tak než zkontaktovala centrum uplynula dlouhá doba. K tomu, aby zkontaktovala intervenční centrum jí přimělo, až když jí partner shodil ze schodů a poté jí zakázal navštívit lékaře. Stupňující a častější násilí jí, tak vedlo podle respondenta k rozumu a ona si našla pomoc.

U respondentů RA3, R8 trvala celá záležitost s domácím násilím na jejich dcerách čtyři roky, než se s danou problematikou začalo jednat a než oběti navštívili intervenční centrum. RA3 uvedla, že se bohužel na domácí násilí přišlo až po třech a půl letech, kdy poté co slyšela, jak na její dceru partner křičí, zavolala policii a až poté se násilí začalo řešit, protože se dceru doposud bála o problému někomu říct.

RA4 Odpověděla, že u nich problematika domácího násilí trvala 10 let, kdy oběť – dcera i přes jednání s intervenčním centrem a několika udáními na policii, se k partnerovi – pachateli domácího násilí vždy vrátila. „*Vždy to mělo stejný průběh,*

zavolala se policie, došlo se k lékaři sepsaly se papíry, že u nich probíhá domácí násilí. Vždy to dopadlo stejným způsobem, že své obvinění stáhla a on jí odprosil, že už to nikdy neudělá a ona se k němu vrátila. Celé to trvalo deset let, a skončilo to až smrtí její dcery, která ze zoufalosti spáchala sebevraždu.“

RA5 Odpověděla, že u nich trvalo domácí násilí 2 roky, kdy po dvou letech oběť – dcera zkontaktovala intervenční centrum a ve spolupráci s ním se odstěhovala z rodinného domu, kde bydlela se svým synem pachatelem domácího násilí. Odstěhovala se z města, opustila práci, nejdříve pobývala v azylových centrech a poté si pořídila byt a novou práci a se synem už nepřichází do kontaktu. *„Byla jsem ráda, když mi dcera oznámila, že zkontaktovala intervenční centrum a že začala něco dělat s tím, že jí vnuk (syn oběti) mlátí, už kvůli druhému, menšímu vnukovi jsem ráda, že dostala rozum a odstěhovala se z města a začala žít nový život.“*

R7 Odpověděl, že jeho syn se nechal svou bývalou ženou týrat přes 6 let, do té doby než skončil na mateřské dovolené, kam odešel kvůli tomu, že mu to nakázala žena a nastoupil do nové práce, kde potkal svou nynější partnerku a poznal, že se k němu ženy mohou chovat jako k muži a ne jako ke kusu hadru, jak s ním jednala jeho bývalá žena. Hodně mu pomohlo intervenční centrum při řešení konfliktů s ženou kvůli rozvodu, bydlení a jiné problematice.

Otázka č. 5 - Přišli jste vy sami osobně někdy do kontaktu s domácím násilím? Popřípadě jak?

RA1, RA3 Odpověděly, že byly v dětství týrány svými otci z toho R1 uvedla, že si v životě několikrát našla partnery, kteří jí po čase začali být a že bohužel občas byla zbitá i dcera. *„Říkala jsem si jestli je to mnou nebo jestli to život, tak chce, abych si vždy našla partnera, který mě po čase začne bít. Jestli za to nemohu třeba já, jestli je neprovokuji, když mě mlátil i otec i partneři, ale pak když jsem viděla, že stejný osud potkal i dceru, ničilo mě to a snažila jsem se jí pomoci.“*

RA2 Odpověděla, že do kontaktu s domácím násilím nikdy osobně nepřišla.

RA4 Odpověděla, že do kontaktu s domácím násilím přišla, když se jí narodil mladší syn, který trpí Downovým syndromem. Muž začal pít alkohol a vždy, když přišel napitý jí mlátil a vyčítal jí, že mu nedala zdravého syna. Dcera toho byla velice

často přítomna a několikrát byla bitá taky a už jako malá trpěla častými depresemi, které jí pak i v dospělosti dovedly, kvůli násilí k sebevraždě.

RA5 Uvedla, že se s domácím násilím ve svém životě setkala. Její syn, který je bohužel už po smrti jí v opilosti často mlátil, ponižoval a kradl finance. Byl to otec i vnuka, který týral její snachu.

R6, R8 Odpověděli, že se s domácím násilím nikdy osobně ve svém životě nesetkali.

R7 Odpověděl, že on sám do kontaktu s domácím násilím nepřišel, že by bylo pácháno na něm, ale že si je vědom toho, že manželka občas syna pod vlivem alkoholu zanedbávala a mlátila, když nebyl zrovna doma a byl třeba v práci. Syn se mu k tomu, ale přiznal až v dospělosti, že ho matka několikrát zbila.

Otázka č. 6 - Jaké byly vaše prvotní reakce, když jste se dozvěděli o probíhajícím domácím násilí ve vašem rodinném okolí?

RA1 Odpověděla, že když jí sousedé dcery upozornili na to, že se asi něco u dcery doma děje, že je od nich slyšet křik a rány a dcera chodí často plná modřin, tak se zhroutila. Domácí násilí ve svém životě také zažila a nechtěla, aby si její dcera prožila totéž.

RA2 Odpověděla, že když poprvé dceřin partner uhodil dceru před ní, zůstala jen nehybně stát a nevěděla, co má dělat. *„Bála jsem se něco říct, něco udělat, aby neuhodil i mne a abych tu situaci ještě nezhoršila a on nezmlátil dceru ještě více.“*

RA3 Odpověděla, že jí na probíhající násilí upozornili sousedi, protože dcera už dlouho nevyšla z bytu ven, ale jsou z bytu slyšet nadávky a hádky a často i obrovské rány. K sousedům se přidal i telefonát z práce, že se dcera nedostavila a také ani na sjednanou schůzku, kterou měli spolu nepřišla. Když šla navštívit dceru, spoza dveří sama slyšela rány a ihned volala policii. *„Zavolala jsem ihned policii, protože jsem slyšela dceru jak za dveřmi křičí, ať už jí nemlátí. Nemohla jsem tomu, ale v duchu uvěřit, protože před námi se k dceři vždy choval slušně a vypadali jako zamilovaný pár.“*

RA4 Sdělila, že byla v šoku, protože si sama několikrát prošla domácím násilím a chtěla, před touto situací, alespoň uchránit dceru. O tom, že její dcera si prochází domácím násilím se dozvěděla od kamarádky, které se dlouho neozvala a když jí potkala,

byla celá od modřin s rozseknutou pusou a byla úplně mimo a nedokázala pořádně komunikovat.

RA5 Odpověděla, že se jí při zjištění vrátili všechny vzpomínky na syna, který jí taky mlátit. O domácím násilí se dozvěděla přímo od snachy, která jí to sdělila po několika měsících, kdy byla týraná a nevěděla si už rady.

R6, R8 Sdělili, stejný názor, že když se dozvěděli o tom, že jejich dcery jsou doma týrány partnery, tak okamžitě jeli za nimi, aby zjistili, zdali je to pravda.

R7 Odpověděl, že když se dozvěděl od jeho kamarádů, jak zachází nyní už bývalá partnerka s jeho synem, nemohl uvěřit, že si to syn nechává líbit a snažil se syna zkontaktovat, aby se dozvěděl, jestli je to pravda.

Otázka č. 7 - Jaká byla vaše zpětná reakce na zjištění o páchání domácího násilí a další vaše kroky, které jste při tomto zjištění podnikli?

RA1 Sdělila, že i přesto, že se sama psychicky zhroutila, snažila se být dceři oporou a co nejvíce jí pomoci. Nabídla jí ať se k ní odstěhuje a že jí pomůžu. Sama jsem věděla, jaké je to být mlácena otcem a i partnery a myslela jsem že jí můžu pomoci sama, nakonec jsme, ale zkontaktovali intervenční centrum.

RA2 Odpověděla, že se vzpamatovala, ze situace, která nastala, když dcery partner uhodil dceru a ona byla u toho svědkem. Tak od dcery zjišťovala, jak často se takový situace dějí, a zdali nechce někoho zkontaktovat. Zprvu dcera tvrdila, že je to normální se takhle občas pohádat a profackovat, ale když se to stupňovalo, poprosila jí, aby zkontaktovala nějaké centrum, kde ji pomohou.

RA3 Odpověděla, že vzhledem k tomu, že jako malá byla týraná otcem, tak když zjistila o domácím násilí, okamžitě zkontaktovala policii. I přestože, dcera odmítla pomoc a policii odvolala, snažila se jí nadále kontaktovat a pomoci jí. Pomoc trvala delší dobu, ale dcera po čtyřech letech o partnera s pomocí matky odešla.

RA4 Odpověděla, že se o domácím násilí dozvěděla až po pěti letech trvání, ale snažila se dceru ihned přimět, aby navštívila intervenční centrum a partnera opustila a nastěhovala se k ní nebo do azylového domu. Toto jednání mělo několiknásobné opakování, protože dcera se k partnerovi několikrát vrátila a několikrát ho zase opustila.

RA5 Uvedla, že snacha intervenční centrum zkontaktovala sama, ale že jí pomohla najít nové bydlení v novém městě, pomohla jí s financemi a s mladším vnukem.

R6 Odpověděl, že dcera odmítla pomoc se slovy, že se nic neděje, že pomoci nechce. *„Žádné kroky jsem nepodnikal s tím, že si toto dcera musí vyřešit sama a že dokud nebude chtít ona sama, tak jí stejně nikdo další nepomůže. Je hrozně paličatá.“*

R7 Odpověděl, že se synovi snažil pomoci, ale že syn jeho pomoci odmítl, že se nic neděje a tak další kroky nepodnikal.

R8 Odpověděl, že se snažil promluvit si s partnerem své dcery a porosil jí, aby se odstěhoval od dotyčného partnerů a snažila začít žít nový život. *„Řekl jsem dceři, ať se od toho chlapa okamžitě odstěhuje nebo mu ublížím, že mojí dceru nikdo bít nebude a že jí seženu pomoc, aby jí bylo zase dobře.“*

Otázka č. 8 - Doprovázeli vás při zjištění nějaké předsudky či mýty o tomto páchaném násilí ?

RA1, RA3 -RA5 Sdělily, že je žádné předsudky či mýty o probíhajícím páchaném násilí neměly.

RA2 Uvedla, že když jí dcera uklidňovala se slovy, že je normální ve vztahu se občas profackovat a vyměnit si názory, tak u ní převládal názor, že je to asi normální, že si mladí v dnešní společnosti vyměňují názory pomocí křiku, vulgarit, ponižování a facek a že je jen ze staré školy.

R6 Odpověděl, že se nechtěl míchat do jejich záležitostí, že v každém partnerství to občas skřípe a že, kdyby s ním dcera nebyla šťastná, tak od něho přeci odejde.

R7 Odpověděl, že se do synových záležitostí nechtěl nadále míchat, když odmítl jeho pomoci a tak si říkal, že to jen jen jejich záležitost a že si to syn musí vyřešit sám.

R8 Odpověděl, že si zprvu myslel, že je toho na dceřiného partnera jen trochu moc a ulítla mu ruka. Pak, když se to, ale opakovalo zasáhl.

**Otázka č. 9 - Jak v současnosti pohlížíte na problematiku domácího násilí ?
Změnil časový odstup od této zkušenosti váš pohled na tuto problematiku, vaši
minulou reakci či předsudky?**

RA1 - RA3 Odpověděly, že by se problematika domácího násilí ve společnosti měla více řešit a měla by být více medializovaná, aby se dostalo upozornění i ostatní většinové společnosti. R3 ještě uvedla „*Bylo by dobré, kdyby se lidé více upozorňovali na statistiky domácího násilí a na aktuální počty týraných lidí. Měli by tyto věci být více vidět, být více medializovány, aby lidé doopravdy viděli tu pravdu, která je bohužel čím dál tím více aktuální. Možná by pak společnost změnila pohled na domácí násilí a obětem se snažila více pomoci.*“

RA2, R8 Odpověděli, že se jejich názor na domácí násilí změnili a nyní na něj nahlíží zcela jiným způsobem. A že už první počátky domácího násilí by se měli řešit a nemělo by se nic dlouho odkládat a tedy, co nejdříve by se mělo zkontaktovat intervenční centrum a domácí násilí řešit a také by o tom měla být více informovaná společnost, aby se i k ostatním lidem dostaly informace o této problematice, protože případů domácího násilí pořád narůstá.

RA4 Odpověděla, že když jí zemřela dcera, až teprve poté si uvědomila, že by měli vidět lidé všechna rizika k čemu takové násilí může až vyústit. Protože až teprve ten pohled na důsledky, může změnit váš pravý pohled na problematiku domácího násilí.

RA5 Uvedla, že by měli být více lidé informováni o tom, jak a koho mají zkontaktovat či jak se zachovat, při kontaktu s domácím násilím. „*I v dnešní společnosti, stejně jako v minulosti, je záležitost domácího násilí stále ještě tabuizována. A tak dnešní společnost pohlíží i na oběti skrze prsty a pořád žije v domnění, že ty ženy mohou odejít, jenže ono je těžké soudit situaci se kterou nepřišli do kontaktu. A ti co s ní většinou do kontaktu přišli, buďto nevěděli jak se mají zachovat, nebo nevěděli jak mají v dané situaci postupovat a proto zastávám názor, že by měli být děti už od základních škol na tuto problematiku více upozorňovány a většinová společnost také.*“

R6 Uvedl, že jeho reakce se velice změnila a že nyní na problematiku domácího násilí nahlíží už jiným pohledem a pokládají jí za velice důležitou a že jeho reakce by nyní byla zcela jiná.

R7 Sděлил, že se jeho názor na domácí násilí nezměnil ani v průběhu času nezměnil.

Otázka č. 10 - Kdyby vás potkala stejná situace, jako v minulosti, zachovali byste se v současnosti jinak? Popřípadě jak?

RA1, RA5 Uvedly, že by se ve stejné situaci zachovaly stejným způsobem.

RA2 Odpověděla, že by ve stejné situaci nyní dceru už po prvním uhození partnera donutila, aby od něj odešla, že takového partnera si nezaslouží a naléhala by na ní, aby navštívila specializované centrum, kde ji pomohou.

RA3 Odpověděla, že by se zachovala stejným způsobem, protože všechny její kroky považuje za správné.

RA4 Odpověděla, že by ve stejné situaci teď na dceru více naléhala, ať navštíví intervenční centrum, protože by tím možná dceru dokázala zachránit a ona by nemusela spáchat sebevraždu.

R6 Odpověděl, že nyní by už do domácího násilí na jeho dceři ihned zasáhl a trval, by na tom aby jí více pomohl a aby dcera, co nejdříve zkontaktovala zařízení, kde jí pomohou.

R7 Odpověděl, že by se v současné době zachovat stejně, protože tohle si musí každý vyřešit sám.

R8 Odpověděl, že ve stejné situaci, by se zachoval jinak, že si již od té doby všímá více detailů, jak modřin a tak a že by tedy nyní zasáhl včas a ne až po letech.

3.3.2 Celkové výsledky výzkumu

Tato kapitola obsahuje odpovědi na výzkumné otázky.

Výzkumná otázka číslo 1:

Jaká je interpretace minulé zkušenosti příbuzných obětí s domácím násilím, se kterým přišel některý z jejich rodinného okolí do kontaktu se shrnutím základních informací o případu, oběti a druhu domácího násilí a průběhu?

Příbuzní uvedli, že se setkali s domácím násilím v jejich rodinném kruhu nejvíce s násilím páchaným na ženách a jen s jedním páchaným na muži a jedním páchaným na matce. Kromě jednoho vztahu mezi dítětem a matkou, byli oběti s pachatelem vždy v partnerském vztahu. Převážně se jednalo o muže pachatele, kteří chovali násilně i mimo domov ve společnosti. Svě oběti ve společnosti ponižovali, uráželi a často používali vulgarismy. Pouze ve třech případech byli dva muži – násilníci a žena - násilnice, kteří se násilně chovali za dveřmi domova. Všichni respondenti se poté shodli, že se jednalo o fyzické násilí, které poté doprovázeli další druhy násilí a to všechny kromě sexuálního. Průběh domácího násilí uvedli všichni respondenti stejný a to, prvotní klid, narůstání napětí, incident a usmíření se sliby, že už to nikdy neudělá. Rozdílný byl však časový vývoj násilí, nejkratší domácí násilí trvalo dva roky a čtyři roky, převážná část respondentů uvedla, že jejich příbuzní oběti domácího násilí, pak byli týráni šest let a jedna respondentka uvedla, že její dcera byla týrána deset let. Po uplynutí této doby, oběti sami nebo za pomoci oslovených respondentů oslovili a požádali o pomoc intervenční centrum.

Výzkumná otázka číslo 2:

Jak příbuzní obětí reagovali na prvotní zjištění domácího násilí v jejich rodinném okolí, s přihlédnutím na je jejich vlastní zkušenost s násilím, zpětnou reakci na situaci v rodině a předsudky, která toto zjištění provázela, zdali při zjištění reagovali na tuto problematiku a snažili se oběti pomoci nebo do této problematiky nezasahovali?

Polovina oslovených respondentů, do kontaktu s domácím násilím sama osobně nikdy nepřišla a jen jeden z těchto respondentů si je vědom, že jeho žena pod vlivem alkoholu zanedbávala syna a mlátila ho, druhá polovina oslovených byla složená z části respondentů, kteří byli týráni v minulosti otci a partnery a jedna respondentka byla týraná synem. Dva z oslovených respondentů, když se dozvěděli o domácím násilím, nezasahovali do této problematiky. Zbytek respondentů se snažil obětem pomoci osobně nebo je poprosil, ať zkontaktují specializované centrum – intervenční centrum, kde jim pomohou a to i přes prvotní šokující reakce, které u nich převládali, ať už v důsledku vracejících se vzpomínek na vlastní zkušenosti s násilím, beznaděje nebo údivu z převládající situace. Předsudky provázely přesnou polovinu respondentů. Respondenti se nechtěli vměšovat do situace, kterou mezi sebou partneři mají, protože byli přesvědčení o tom, že si to mezi sebou musí vyřešit sami, další předsudky byly typu, že partnerovi ulítla jen ruka, protože

toho na něj je v poslední době moc a další, bylo zlehčování situace, že jde jen o výměnu názorů.

Výzkumná otázka číslo 3:

Jak pohlíží příbuzní obětí domácího násilí v současnosti na problematiku domácího násilí, když si již tímto procesem prošli a zдалipak jejich minulé zkušenosti v současnosti mění pohled na jejich minulou reakci a předsudky a zdali by se v současnosti zachovali jinak?

Kromě jednoho z respondentů, který na problematiku domácího násilí ani po časovém odstupu od události nezměnil názor, odpověděli všichni oslovení respondenti, že se jejich pohled na problematiku domácího násilí změnil, a nahlíží na něj s větší vážností. Respondentům, u kterých převládaly předsudky o situaci se kromě jednoho respondenta změnil pohled na tuto problematiku a také předsudky, které v minulosti o situaci, která nastala v jejich rodinném okolí měli. Většinová část respondentů poté uvedla, že by měla být problematika domácího násilí více medializovaná, aby se dostalo upozornění i většinové společnosti, aby lidé byli více informováni o rizicích domácího násilí, koho mají kontaktovat, jak se zachovat při kontaktu s domácím násilím. Polovina respondentů, by se ve stejné situaci i s odstupem času, když si tímto procesem prošli, zachovala stejným způsobem, protože své kroky považují za správné. Druhá polovina, by se snažila více naléhat na oběti, aby vyhledaly pomoc a svojí situaci začali řešit co nejdříve.

Diskuze

Míru otevřenosti oslovených respondentů, lze pozorovat v délce a obsahu odpovědí na připravené otázky. V počátcích rozhovoru (v odpovědích) lze sledovat nejistota a nedostatečná odvaha respondentů, vyjadřovat se otevřeně o jejich příbězích a zkušenostech s domácím násilím. První odpovědi jsou spíše strohé a bylo vidět, že se respondentům o této problematice špatně mluví. I přesto, že respondenti byli předem obeznámeni s otázkami (viz příloha č. 1) pokud si to přáli a sami si zvolili prostředí, ve kterém si přejí, aby se uskutečnil rozhovor z důvodu, aby se cítili co nejpřirozeněji, tak bylo potřeba se do jejich situace vcítit a k tomu uzpůsobit rozhovor. Například, když bylo vidět napětí, bylo potřeba rozhovor něčím odlehčit (například upozornit ho, že jestli mu je to nepříjemné, můžeme pokračovat v rozhovoru dále a k otázce se vrátit později), aby se daný respondent mohl upokojit a mohli jsme pokračovat v rozhovoru dále a také aby odpovědi na dotazované otázky byly adekvátní. Odpovědi od čtvrté otázky už bývají více otevřené, ale je zde vidět, že se jim vzpomínky na domácí násilí v jejich rodině neustále vybavují. Odpovědi na dotazované otázky jsou z jisté míry nedostatečné a jako důvod považují nedostatečné vytvoření vztahu a důvěry mezi mnou a oslovenými respondenty.

Získané výsledky dvou výzkumných otázek výzkumného šetření jsou v souladu s teoretickými poznatky z odborné literatury uvedené v teoretické části. Kromě jednoho případu, většina oslovených respondentů uvedla, že ohroženou osobou (obětí) byly ženy a jen v jednom případě se jednalo o muže. V jednom případě se jednalo o domácí násilí páchané dítětem na matce, jinak všechno domácí násilí bylo v partnerských vztazích. Tyto jevy jsou teoreticky podloženy i v knize *Domácí násilí* od Drahomíra Ševčíka. V publikaci uvádí, že násilí je nejběžnější v partnerských vztazích⁵⁹ a mezi nejčastější ohrožené osoby domácím násilím patří ženy.⁶⁰ Odpovědi respondentů na formy domácího násilí se shodovaly, že se vždy jednalo kombinaci všech forem domácího násilí kromě sexuálního násilí. Literaturou podložená skutečnost, že u domácího násilí dochází ke kombinaci forem násilí, aby tím pachatel získal větší moc nad ohroženou osobou.⁶¹

⁵⁹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 4 Osoby ohrožené domácím násilím, str. 81-82.

⁶⁰ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír.; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí*. 2011. Kapitola 2 Domácí násilí, str. 21-23.

⁶¹ Srov. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. 2008. Kapitola Kontrolovat, nahánět strach a bít, str. 37-43.

Dále střídání typických rolí násilníků, které respondenti uvedli je typické u osob páchající domácí násilí.⁶² Respondenti uvádějí, že k násilnému chování docházelo i na veřejnosti. Pachatele, který se chová na veřejnosti násilně v literatuře můžeme nalézt pod pojmem sociálně problémový pachatel.⁶³ Polovina respondentů také uvedla, že osobně přišla do kontaktu s domácím násilím. Důvodem, kvůli kterému se lidé setkávají ve svém životě znovu s problematikou domácího násilí, může být uvedená skutečnost, že vzorce chování, které se naučili v dětství ve své rodině, změnily právě pohled na danou problematiku.⁶⁴ Respondenti, kteří přišli sami do kontaktu s násilím, ale neměli žádné předsudky o domácím násilí, které nastalo v jejich rodinném okolí. Naopak respondenti, kteří neměli zkušenost s domácím násilím, tyto předsudky měli. Což je vidět, že vliv zkušeností s problematikou domácího násilí mění pohled na předsudky a nedochází poté ke konformnímu jednání jako u osob, které tyto zkušenosti nemají a více, tak vlivu konformního jednání podléhají, kvůli nedostatečné informovanosti. Podle literatury právě neinformovanost vede u většiny lidí ke konformnímu jednání, kdy se člověk obrací k lidem s pocitem, že oni jsou dostatečně informovaní a vědí jak situaci správně vyhodnotit a jak vhodně se chovat.⁶⁵ Část respondentů, u kterých se objevily předsudky a mýty o domácím násilí popisují klasické literárně zpracované mýty o domácím násilí.

66

Třetí výzkumná otázka byla pojata spíše jako informativní, sloužící ke zjištění zdali respondenti jako příbuzný ohrožených osob (obětí) změnili s odstupem času pohled na problematiku domácího násilí a na předsudky, které dřív v důsledku nedostatečné informovanosti a svého konformního jednání měli. Z čehož ze získaných odpovědí lze usuzovat, že u většiny respondentů vlastní zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí opravdu změnila pohled na danou problematiku a nyní na ní nahlíží s větším důrazem. Většina respondentů poukázala na to, že by problematika domácího násilí měla být více medializovaná a polovina respondentů by nyní ve stejné situaci více naléhala na

⁶² Srov. MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2005. Kapitola 12.1. Pachatelé a oběti, str. 228-230.

⁶³ Srov. MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2005. Kapitola 12.1. Pachatelé a oběti, str. 228-230.

⁶⁴ Srov. MŮHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 2002. Kapitola 7 Agresivita, str. 74.

⁶⁵ Srov. VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2008., Kapitola 19 Konformita, str.339-353.

⁶⁶ Srov. BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Kapitola Předsudky a mýty o násilí vůči ženám, str. 20-28.

ohrožené osoby (oběti), aby vyhledaly odbornou pomoc a svou situaci s domácím násilím začala co nejdříve řešit.

Jsem si vědoma, že výzkum značně ovlivnil výběr oslovených respondentů, protože byl uskutečněn jen s těmi účastníky, kteří byli ochotní se ho zúčastnit a také adekvátně odpovědět na všechny dotazované otázky. Také toho, že výzkum nepřinesl žádná nová zjištění či neznámé skutečnosti, přesto si myslím, že by zjištěné výsledky mohly sloužit jako potvrzení teoretických znalostí získaných z odborné literatury.

Jako velice pozitivní vnímám ochotu respondentů reagovat na rozhovor a odpovídat na otázky rozhovoru (viz příloha č. 1), vzhledem k jejich nelehkým zkušenostem s domácím násilím. Bez jejich ochoty podělit se o své zažité zkušenosti a vhodné spolupráce, by výzkumná část mé bakalářské práce nemohla být uskutečněna.

Závěr

Cílem bakalářské práce, která nese název „Konformita lidí ve vztahu ke sledovanému násilí a vybrané aspekty problematiky domácího násilí“, bylo teoreticky zpracovat vybrané aspekty problematiky domácího násilí a také kvalitativním výzkumným šetřením zjistit, jak příbuzní v současnosti interpretují minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí.

Bakalářskou práci jsem rozdělila do tří kapitol, přičemž v první kapitole jsem definovala pojem domácí násilí a společně s dalšími základními pojmy popsala hlavní aspekty, týkající se problematiky domácího násilí. V druhé kapitole jsem se zabývala konformitou a konformním jednáním, spolu s předsudky o domácím násilí a důsledky, které toto násilí může společně s konformním jednáním na člověka mít. Byl zde i popsán systém sociální ochrany s konkrétní způsoby pomoci ohroženým osobám (obětem). Třetí kapitola byla poté věnována kvalitativnímu výzkumnému šetření a zjištění výzkumného cíle. Výzkumného cíle se podařilo dosáhnout, pomocí interpretace minulé zkušenosti s domácím násilím a zjištění současného pohledu na předchozí situaci oslovených respondentů, jako příbuznými bývalých obětí domácího násilí. Výzkum byl proveden formou polostrukturovaného rozhovoru. Na základě odpovědí z rozhovorů s oslovenými respondenty, byly zodpovězeny výzkumné otázky. V diskuzi bylo poté zhodnoceno celé výzkumné šetření. Nejen cíl výzkumného šetření, ale i cíl celé bakalářské práce byl naplněn.

Z rozsahu práce je patrné, že problematika domácího násilí je velmi rozsáhlá a odbornou literaturou velice dobře propracovaná. Výsledky výzkumného šetření nepřinášejí žádné nové poznatky, ale shodují se s popisem znalostí získaných z odborné literatury. Mohou tedy sloužit jako potvrzení jejich správnosti. Z výsledků je patrné, že zkušenost s domácím násilím mění pohled osob na problematiku domácího násilí a že konformního jednání se dopouští pouze osoby, které zkušenost s domácím násilím nemají a jsou o této problematice nedostatečně informovány.

Psaním této práce jsem si ještě více uvědomila, jak je problematika domácího násilí závažná a že společnost není ani v současnosti stále dostatečně informována o této problematice, což má za důsledek, že konformní jednání proti domácímu násilí je v naší společnosti stále přítomné. Zpracování a samotná realizace výzkumu byla pro mne

značnou výzvou a zároveň velkým přínosem. Uvědomila jsem si, že na oběti domácího násilí je potřeba pohlížet s obrovským respektem, že se odhodlali svou situaci s domácím násilím řešit a vyhledali odbornou pomoc, protože to chtělo obrovské odhodlání. Příběhy respondentů, jakožto příbuzných obětí a některých i jako samotných účastníků domácího násilí, mi byly obrovským životním přínosem. Jejich odhodlání poskytnou rozhovor ke zpracování výzkumného šetření a odpovědět na všechny dotazované otázky, i přesto že zasahují do jejich soukromého života, chtělo velkou odvahu a patří jim obrovské poděkování a úcta.

Seznam použitých zdrojů

Monografické publikace

BEDNÁŘOVÁ, Zdena.; MACKOVÁ, Kateřina.; WÜNSCHOVÁ, Petra.; BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Překlad Monika Burger. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-802-5117-866.

CIMRMANNOVÁ, Tereza. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ a kolektiv. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6.

MATĚJČEK, Zdeněk a Josef LANGMEIER. *Výpravy za člověkem*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1981. Klub čtenářů (Odeon). ISBN: 0107081

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-736-7002-X.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2511-5.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-443-8.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

PÖTHE, Petr. *Dítě v ohrožení*. 2., rozš. vyd. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8.

VODÁČKOVÁ, Daniela. Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.

Legislativní normy

Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky č. 2/2004, kterým se upravuje postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění platném k 10. 2. 2015

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 60a odst. 4, ve znění platném k 13. 3. 2016.

Elektronické dokumenty

ODBOR 22, Ministerstvo práce a sociálních věcí. Intervenční centra. [on-line], poslední aktualizace 30.1.2009. Dostupné na : <http://www.mpsv.cz/cs/4228>

Bez autora, Bílý kruh bezpečí: Pomoc obětem trestných činů v ČR. [on-line], dostupné na <http://www.bkb.cz/prevence/myty-o-znasilneni/>

Bez autora, Dona linka : Pomoc obětem domácího násilí [on-line], dostupné na <http://www.donalinka.cz/nova-praxe/metoda-sara-dn/>

Bez autora, Bílý kruh bezpečí: Pomoc obětem trestných činů v ČR. [on-line], dostupné na <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Otázky k rozhovoru	49
---	----

Otázky k rozhovoru – příloha č. 1

1. V jakém konkrétním případě jste se setkali s domácím násilím ve vašem rodinném okolí?

2. Kdo byl pachatelem domácího násilí a kdo obětí, se kterým jste se konkrétně setkali ve vaší rodině a jaký měli mezi sebou vzájemný vztah?

3. Jakým způsobem dotyčný pachatel napadal svojí oběť, přičemž máme na mysli o jaký druh násilí se jednalo? Zda se jednalo o fyzické, psychické, sexuální, ekonomické či sociální násilí?

4. Jaký byl průběh a časový vývoj toho domácího násilí?

5. Přišli jste vy sami osobně někdy do kontaktu s domácím násilím? Popřípadě jak?

6. Jaké byly vaše prvotní reakce, když jste se dozvěděli o probíhajícím domácím násilí ve vašem rodinném okolí?

7. Jaká byla vaše zpětná reakce na zjištění o páchaní domácího násilí a další vaše kroky, které jste při tomto zjištění podnikli?

8. Doprovázeli vás při zjištění nějaké předsudky či mýty o tomto páchaném násilí?

9. Jak v současnosti pohlížíte na problematiku domácího násilí? Změnil časový odstup od této zkušenosti váš pohled na tuto problematiku, vaši minulou reakci či předsudky?

10. Kdyby vás potkala stejná situace, jako v minulosti, zachovali byste se v současnosti jinak? Popřípadě jak?

ABSTRAKT

MRÁZKOVÁ, T. *Konformita lidí ve vztahu ke sledovanému násilí a vybrané aspekty problematiky domácího násilí*. České Budějovice. 2016. Bakalářská práce. 51 str. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková

Klíčová slova: domácí násilí, oběť domácího násilí, ohrožená osoba, pachatel domácího násilí, konformita, konformní jednání, mýty a předsudky o domácím násilí, pomoc obětem domácího násilí, intervenční centrum, kvalitativní výzkum

Bakalářská práce se zabývá teoretickým zpracováním vybraných aspektů problematiky domácího násilí a kvalitativním výzkumným šetřením zabývajícím se tím, jak příbuzní v současnosti interpretují minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí.

Práce je rozdělena na tři hlavní části, ve kterých jsou představeny základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí a pojmy týkající se konformity a konformního jednání lidí ve vztahu k domácímu násilí v rodině a společnosti, předsudky a mýty o domácím násilí, důsledky domácího násilí a konkrétní způsoby pomoci ohroženým osobám (obětem).

V závěrečné části je kvalitativním výzkumným šetřením s příbuznými bývalých obětí domácího násilí zjišťovaný názor, jak by interpretovali svou minulou zkušenost s domácím násilím v jejich rodinném okolí.

ABSTRACT

Conformity of people in terms of the violence and selected aspects of domestic violence

Key words: domestic violence, threatened person, offenders and victims of domestic violence, conformity, conformal hearing, myths and prejudices of domestic violence, help for victims, intervention centre, qualitative research

Bachelor thesis deals theoretical processing selected aspects of issues from domestic violence and qualitative research survey dealing with how relatives in present interpreting past experience with domestic violence in their family neighborhood.

Work is separated in three parts, where are introduced basic concepts regarding issues domestic violence and concepts regarding conformity and conformal hearing of people in relationship to domestic violence in family and community, prejudices and myths about domestic violence, consequences of domestic violence and specific ways of help for threatened person (victims). In the final part in qualitative research survey with relatives of past victims of domestic violence opinion surveys, how would they interpreted their past experience with domestic violence in their family neighborhood.